

ISSN: 2149-0821

Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Science

Yıl: 6, Sayı: 33, Ocak 2019, s. 534-550

Melih KÜÇÜK

Yüksek Lisans Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Dili Anabilim Dalı, kucukkmelih@gmail.com

ABDÜLHAK ŞİNASI HİSAR'IN BAZI ESERLERİNİN SÖZ VARLIĞI ÜZERİNE¹

Özet

Söz varlığı; bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi yahut kelime dağarcığı olarak tanımlanabilir. Söz varlığının içinde bulunan her bir kelime o dile ait niteliği gösterebilir. Şair ve yazarlardan hareketle yapılan söz varlığı çalışmaları çalışılan ismin hayatını ve düşünce yapısını sunabilir. Yaşadığı toplumun bakış açısını, inançlarını, gelenek ve göreneklerini kısacası bir toplumun kavramlar dünyasını şekillendirebilir. Yazarlar yetiştikleri toplumdan etkilenirlerken toplumun sesi de olabilirler. Toplumların ortak hafızasını oluşturabilirken, oluşan ortak hafızayla da dile kimlik kazandırabilirler. Bu makalede öncelikle Abdülhak Şinasi Hisar'ın hayatı ve eserleri hakkında bilgiler verilmiş, sonrasında yedi eseri taranarak sıklığı en fazla olan isimler, fiiller, bağlaçlar ve tarihlerin tespiti yapılmıştır. Çalışma; Ali Nizami Bey'in Alafrangalığı ve Şeyhliği, Boğaziçi Mehtapları, Boğaziçi Yalıları, Çamlıca'daki Eniştemiz, Fahim Bey ve Biz, Geçmiş Zaman Fıkraları, Geçmiş Zaman Köşkleri isimli yedi eserini kapsamaktadır. Abdülhak Şinasi Hisar'ın bu yedi eserinde üslubunu yansıtan cümlelerinden hareketle kültürünün ve hayata bakış açısının eserlerinde yansımaları anlatılarak söz varlığının genel görüntüsüne ulaşılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Abdülhak Şinasi Hisar, Söz varlığı, kelime, dil, kavram

¹ Bu makale "Abdülhak Şinasi Hisar'ın Bazı Eserlerinin Söz Varlığı Üzerine" adlı yüksek lisans tezinden oluşturulmuştur.

ABOUT THE VOCABULARY OF ABDULHAK ŞİNASI HİSAR'S BOOKS

Abstrac

Vocabulary can be defined as all of the words in a language, verbal repertoire, or lexicon. Every word included in the vocabulary can indicate a feature of that language. The vocabulary studies based on poets and writers can give a glimpse of their life and mindset. It can shape the perspective of the society, their beliefs, customs and traditions, namely, their world of concepts. While the writers are influenced by the community they live in, they can also be the voice of the public. They can give the language an identity with the collective memory while creating it. This article begins with information regarding Abdülhak Şinasi Hisar's life and works, then moves on to scan his seven literary works to determine the most frequently used names, verbs, conjunctions and dates. The work contains the following seven works: Ali Nizami Bey'in Alafrangalığı ve Şeyhliği, Boğaziçi Mehtapları, Boğaziçi Yalıları, Çamlıca'daki Eniştemiz, Fahim Bey ve Biz, Geçmiş Zaman Fıkraları, Geçmiş Zaman Köşkleri. The article aims to capture a general idea of Abdülhak Şinasi Hisar's culture and outlook on life and how it is reflected in these seven works by analyzing the sentences that represent his style.

Key Words: Abdülhak Sinasi Hisar, vocabulary presence, language, word, concept

GİRİŞ

Varoluş felsefesinin kurucularından Heidegger, dili insanın evi olarak tanımlamıştır. Dilin bir ev gibi insanın hatta bir milletin barınağı olduğu söylenebilir. Milletlerin çağlar boyunca yaşadığı duygu, düşünce ve hayallerinin geçmişten günümüze aktarılması dil sayesinde olmuştur. Velhasıl dil; bir milletin hayatının, kültürünün aynası, ortak malıdır denilebilir.

“Her millet dilini ve kültürünü yüzyıllar boyunca yoğurur. Bu esnada o, akan bir nehir gibi, içinden geçtiği her topraktan bazı unsurları alır. Her medeni milletin konuşma ve yazı dili, karşılaştığı medeniyetlerden alınma kelime ve deyimlerle doludur. Bu bakımdan her milletin dili, o milletin çağlar boyunca yaşadığı tarihin âdeta özetidir. Dile bu gözle bakılırsa mana kazanır” (Kaplan, 2000: 140).

Bir toplumu millet yapan önemli unsurun dil olduğunu söyleyebiliriz. Dil, bireyin ulusuna bağlılığını sağlayarak geçmişe ait değerlerini öğretir, geleceğe dair değerlerini iletir. “Dilleri dil yapanlar, birtakım alaylı hatta âlim dilciler değil, milletlerdir; milletlerin, dile bir güzellik ve bir güzel ses vermek için yaratılmış, kadın, erkek, adsız evlatlarıdır. Bir de milletlerin dillerini seven, anlayan, ilahî bir güzellikle kullanan büyük şairlerdir” (Banarlı, 2004: 37). İnsanın dilin etkileşiminde ve değişiminde önemli bir etken olduğu ifade edilebilir. Bir toplumda yeşeren diller; çeşitlenir, çiçeklenir ve değişkenliğe uğrar. Bu değişimin nedenin dilin toplumla arasındaki bağdan kaynaklı olduğu söylenilebilir. Dildeki bu değişimin tespitini yapmak ise söz varlığı çalışmalarıyla mümkündür. Türkçe Sözlük'te (TDK, 2011: 2158) söz varlığı kavramı, “Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler.” şeklinde tanımlanabilir. Söz varlığı için birtakım seslerden oluşan sembollerin yanında toplumun; konuştuğu dilin, kavramlar dünyasının, kültürünün ve genel düşüncesinin kesitidir denilebilir. Bir dilin zenginliği kelime kadrosuyla tespit edilebilir.

Bir doğa manzarasının farklı kişilerce hikâye edilmesi istense ortaya kişi sayısının kendilerine has üslûplar ve birbirlerinden farklı kelime manzaralarının çıkacağı düşünülebilir. Manzara, her kişinin kendi kelime hazineleri nispetince zenginleştirilip fakirleştirilebilecektir.

“Dilin imkânları ve zenginliği araştırılırken yazar ve şairlerin eserlerinde kullandıkları söz varlığı vazgeçilmez bir kaynaktır. Bir bakıma söz varlığı, yazar ve şairlerin kültürlerinin ve hayata bakış tarzlarının eserlere yansımalarıdır”(Ergüzel ve Kirik, 2012: 52). Şairler ve yazarların eserlerindeki kelime sayılarının, kelime sıklık derecelerinin tespitiyle birlikte o dönemin dili, yaşantısı, şartları, kültürü gibi pek çok konuda yapılacak çalışmaya katkı sağlanabilir. “Bir edebî kişinin söz varlığı, onun bilinen hayatının ötesine yolculuktur. Bu yolculuğun adı zihin ve fikir dünyasına yolculuk olarak adlandırılabilir”(Demirkır, 2018: 458).

ABDÜLHAK ŞİNASI HİSAR'IN HAYATI VE ESERLERİ HAKKINDA

Cumhuriyet dönemi yazarlarından olan Abdülhak Şinasi Hisar, Türk edebiyatına değişik türlerde verdiği eserleriyle katkı sağlamıştır. 1888'de varlıklı bir ailenin çocuğu olarak gözlerini Boğaziçi'nde bir yalıda açan Abdülhak Şinasi Hisar, Hazine-i Evrak'ı çıkaran Mahmut Celalettin Bey'in oğlu; gazeteci-yazar Selim Nüzhet Gerçek'in ağabeyidir. Küçük yaşlarında Fransız mürebbiyeden Fransızca, Tevfik Fikret'ten Türkçe dersleri almış, ilkokuldan sonra öğrenimini Galatasaray Lisesi'nde tamamlamıştır. “Zamanla okulun Batı havasını, modern hayat tarzını benimser; ancak anne tarafından aldığı Doğulu değerlerden de uzak kalmaz”(Sazyek, 2008: 53). Paris'te Ecole Libre des Sciences Politiques'te okumuştur. Meşrutiyetin ilanından sonra ülkeye dönerek özel şirketlerde çalışmış daha sonra Balkan Birliği Cemiyeti Umumi Kâtipliği ve Dışişleri Bakanlığı görevlerinde bulunmuştur. 3 Mayıs 1963'te İstanbul'da vefat etmiştir.

Edebiyat ve sanatın konuşulduğu bir aile ortamında büyümesi, babasının Beyrut'a sürgün edilişi ve sonrasında yaşanan semt değişiklikleri, anne ve babasının ayrılıkları gibi faktörlerin Abdülhak Şinasi Hisar'ın edebî ve fikrî kişiliğinin oluşmasında önemli rolü olduğu söylenilebilir.

Çocukluk ve gençlik yılları Rumelihisarı, Büyükada ve Çamlıca'da geçen yazar; zamanın Boğaziçi'ni, hanende ve sazandelerini, köşkerini, konaklarını, yalılarını, mehtabı, eşyaları, maziye eserlerinde ayrıntılarıyla işlemiştir. Maziye ‘çocukluğumuz ve gençliğimizle birlikte sevgili ölülerimizle bulduğumuz mukaddes bir diyar’, ‘Âdem'in kovulduğunu hatırladığı cennet’, ‘elimizden geçen zamanların gidip toplandığı iklim’ olarak tanımlamıştır. Tanpınar, bir yazısında Abdülhak Şinasi Hisar ile ilgili olarak şunları söyler: “O yazılarında sonradır ki biz ihtiyar yalılara, sazsız nağmesiz koyalara, bugünün gürültücü kalabalığını yadırgayan eski bahçelere büsbütün başka bir gözle bakmaya başladık”(Karaca ve Gökter, 2016: 39).

Yazarın kitap olarak neşrettiği ilk eseri olan Fahim Bey ve Biz, 1942 yılında yapılan Cumhuriyet Halk Fırkası roman yarışmasında, yarışmanın üçüncülüğünü kazanmıştır. “Edebiyat camiası ‘Fahim Bey ve Biz’ üzerine yoğun bir alaka eğilmiş, eser ertesini yıl yeniden basılmış ve roman çok değişik kişi ve çevrelerden de müsbet tenkitler almıştır”(Türinay, 1993: 212).

Her sanatçının kendine özgü anlatış biçiminin olduğu söylenilebilir. Bu yönüyle de üslûp için kişinin kendisidir diyebiliriz. Hisar'ın üslûbunu oluşturan da zengin dili olmuştur. “Abdülhak Şinasi; Türk edebiyatının mensur şiir geleneğinin, daha çok yarım kafiyeye dayanan secilerinden bol bol yararlanarak, çok özel hatta kendisine özgü dikkatle seçtiği sözcükleri nota

gibi kullanarak; kulaklarda nefis bir musiki; özenle seçip cümlelerine kuyumcu titizliği ile yerleştirdiği o çok zengin ve renkli sözcüklerle de gözlerde, seyrine doyulmaz tablolar etkisi yaratır. Bunu yaparken de yan cümleciklerden çok, çağrışımı zengin sözcüklerden, ayrıca da ahengi kulağa hoş gelen sözcüklerden bol bol yararlanmasını bilir”(Uysal, 2016: 79). İncelediğimiz eserlerinde peş peşe çağrışimli sıfatlar kullanan yazarın anlattığı şeyin zihinlerde kolay anlaşılmayı amaçladığı düşünülebilir. Uzun cümleler kurarak, istediği şeyi tasvir edebilmek için de birçok sözcüğü peşi sıra sıralıyor olması bir ahenk yaratma düşüncesi içinde olduğu sonucunu verebilir. ‘Ali Nizami Bey’in Alafrangalığı ve Şeyhliği’ isimli eserinde yazar, Ali Nizami Bey’i şu cümleleriyle âdeta zihnimizde resmetmeye çalıştığını ifade edebiliriz: “Güneşli bir iki gün de, Büyükada iskelesinin önündeki küçük yokuşun başında, beyaz ve krem esvapları içinde, başında kıpkırmızı fesi, yakasının iliğinde kırmızımtırak orkidesi, içi güvez atlas şemsiyesinin üstüne vuran güneşin tesiriyle pembe yüzü âdeta kanlı bir akisle kızarmış, gözleri iri ve fırlak, bıyıkları uzun ve dik, vücudu çevik, bakışları sert ve hiddetli, boyu kısa, öfkesi daha yeni geçmiş de yüzünün kızarıklığı geçmeye daha vakit bulmamış, yahut, daha şimdi öfkeleniyor da, yüzü bundan dolayı kızarıyor, ya bastonunu şimdi birinin sırtında kırmış, ha şimdi kıracak zannını veren bir hâlde, ağzı da birini azarlamaktan yeni susmuş gibi bir hâlde görmüştüm”(Hisar, 2013: 37).

İlk yazılarında Arapça, Farsça ve Fransızca sözcüklere yermiş olan yazar, sonraları eski söz dağarcığının korunmasıyla birlikte dilde sadeliği savunmuştur. “Hisar, Yakup Kadri’nin Hüküm Gecesi romanı üzerine kaleme aldığı 31 Mart 1928 tarihli bir incelemesinde romanın dili konusunda, romancının lisanı sadeleştirmek lüzumunu hiç duymadığını, Hüküm Gecesi’nin Kiralık Konak romanına nispetle ‘şimdi Arabî ve Farişî kelimelerle belki daha ziyade ağırlaşmış bir lisanla’ yazıldığını; Yakup Kadri’nin ‘bu istilahlı, terkipli lisana garip bir ilave olarak, bir de birçok Fransızca kelimeler kullanmak lüzumuna kani’ olduğunu söyler”(Zariç, 2014: 22). Hisar, Türkçede Fransızca kelimelerin kullanılmasına karşı çıkmıştır.

“Söz varlığı bir dilin servetidir. Yüzyıllar içinde dilin kendini işleye işleye kazandığı bu zenginlik çeşitli özellikteki sözlüklere ve örneklendirilmiş kaynaklara aktarılmadıkça, yaşayan nesiller ve sonradan gelecekler dillerinin inceliklerini tanıyamazlar, sadece kendi dönemlerinin sınırlı anlatım imkânlarıyla yetinmek zorunda kalırlar”(Ergüzel, 2010: 62). Söz varlığının, bir edebî kişiliği diğer insanlardan veya edebî kişilerden ayıran en önemli etmenlerden biri olduğu söylenilebilir. Türkçeyi kullanım biçimi, seçilmiş kelimeler, deyim ve atasözleri bakımından zenginliği gibi faktörler sanatçının üslubu ve sanat gücünü ortaya çıkarmada önemli olan unsurlardandır denilebilir. Bu faktörlere söz varlığı çalışmasıyla ulaşılabilir. Söz varlığı açısından eserleri incelendiğinde Abdülhak Şinasi Hisar’ın hayatından izler bulmak, kişiliğinden çıkarımlar yapmak ve ilgi alanına verdiği kavramların tespitini yapmak mümkün hale gelebilecektir.

Fahim Bey ve Biz, Çamlıca’daki Eniştemiz, Ali Nizami Bey’in Alafrangalığı ve Şeyliği, Boğaziçi Mehtapları, Boğaziçi Yalıları, Geçmiş Zaman Köşkleri, Aşk İmiş Her Ne Var Âlemde-Aşka Dair Seçilmiş Mısralar ve Beyitler, Geçmiş Zaman Fıkraları, İstanbul ve Pier Loti, Yahya Kemal’e Veda, Ahmet Haşim Şiiri ve Hayatı sağlığında yayınlanmış eserleriyken; Kelime Kavgası, Kitaplar ve Muharrirler I-Mütareke Dönemi Edebiyatı, Kitaplar ve Muharrirler II-Edebiyat Üzerine Makaleler, Kitaplar ve Muharrirler III-Romana Dair Bazı Hakikatler, Türk Müzeciliği, Geçmiş Zaman Edepleri Abdülhak Şinasi’nin aramızdan ayrılışından sonra yazılarının toplanarak kitaplaştırıldığı çalışmaları olmuştur.

Bu çalışmada Abdülhak Şinasi Hisar'ın; Ali Nizami Bey'in Alafrangalığı ve Şeyhliği, Boğaziçi Mehtapları, Boğaziçi Yalıları, Çamlıca'daki Eniştemiz, Fahim Bey ve Biz, Geçmiş Zaman Fıkraları, Geçmiş Zaman Köşkleri eserlerinden hareketle sıklık dizininin yola çıkılarak en sık kullandığı isim, fiil ve bağlaçlar üzerinde incelemeler yapıp birtakım sonuçlara varılmaya çalışılmıştır. Bu eserlerinden hazırlanmış olduğumuz dizinde 217235 kelimedenden tekrarlar çıkarılınca 11233 madde başı kelimeye ulaşılmıştır. 18 ve daha fazla kez tekrar eden isimler ve en sık kullanılan 100 fiil üzerinde incelemeler yapılmıştır. Yapılan çalışmada yazarın sıkça kullandığı kelimeler ve bu kelimelerin dağılımı şu şekildedir:

1. İSİMLER

Abdülhak Şinasi Hisar'ın yedi eserinde geçen isimler ifade edildikleri kavram dünyasının özelliklerine göre 26 farklı grupta tasnif edilmiştir.

1.1. Yer-Yön Bildiren Kelimeler ve Sıklık Sayıları (74)

iç	1325	yakın	104	köşe	46	rıhtım	29
yer	735	nere	103	yukarı	46	koru	28
üst	620	ora	117	dış	45	kıyı	27
Boğaziçi	409	kenar	95	kâinat	44	köy	27
yan	408	sahil	91	uç	44	iskele	25
ön	295	nokta	83	hariç	43	Üsküdar	25
yol	279	meydan	76	mezarlık	42	dere	22
bura	254	Boğaz	75	sağ	42	Kalender	22
taraf	245	duvar	72	içeri	39	Körfez	22
uzak	244	muhit	69	Rumelihisarı	39	Rumeli	22
Çamlıca	187	üzeri	68	Büyükada	37	Beyoğlu	21
alt	165	Ada	66	dağ	37	Kanlıca	21
etraf	158	diyar	60	dışarı	36	Garp	19
yüksek	151	geri	59	civar	36	harabe	19
öte	142	yeryüzü	54	ileri	35	Şark	19
arka	138	sana	49	sol	34	mutfak	19
orta	117	sofa	49	müze	32	salon	18
şehir	117	hudut	47	saha	31		
beri	109	aşağı	46	semt	30		

1.2. Kişi Adları ve Sıklık Sayıları (19)

Fahim Bey	308	Sultan Hamit	86	Sultan Aziz	61
Ali Nizami Bey	166	Saffet Hanım	79	Abdülhak Hamit	58

Halet Efendi	56	Fuat Paşa	29	Sultan Reşat	23
Mithat Paşa	54	Ahmet Vefik Paşa	28	Hüseyin Efendi	19
Sultan Mahmut	49	Sultan Selim	25	Koca Reşit Paşa	18
Ali Paşa	37	Sultan Mecit	24		
Hüseyin Ağa	31	Vefik Paşa	24		

1.3. Savaş, Askerlik, Devlet Yönetimi ile Siyasi Olaylarla İlgili Kelimeler ve Sıklık Sayıları (36)

saray	156	mevki	52	vali	30	meşrutiyet	21
hareket	133	mahkûm	47	resmî	28	saltanat	21
padişah	127	emniyet	44	düşman	24	hücum	20
harem	78	güç	40	Babiâli	23	imparatorluk	20
hadise	72	harp	32	kanun	23	istibdat	20
paşa	72	idam	32	isyan	22	taht	20
idare	65	hüküm	31	rütbe	22	zafer	20
kan	60	makam	30	ilan	21	veliaht	18
sadrazam	59	ordu	30	Kanuni Esasi	21	yeniçeri	18

1.4 Şehir Adları ve Sıklık Sayıları (4)

İstanbul	264	Bursa	37	Paris	29	Londra	18
----------	-----	-------	----	-------	----	--------	----

1.5. Ülke, Bölge, Dil ile Irk İsimleri ve Sıklık Sayıları (11)

Arabistan	75	Avrupa	46	Fransız	35	Yahudi	19
Fransızca	48	Arap	39	Anadolu	25	İngiliz	18
Türk	48	Türkçe	36	Arapça	23		

1.6. Yazı, İlim, Felsefe, Edebiyat, Eğitim ile ilgili Kelimeler ve Sıklık Sayıları (40)

şiir	215	eser	83	ders	42	beyit	26
haber	197	yazı	67	malumat	41	telaffuz	26
fikir	158	mısra	66	mektep	40	nağme	25
kitap	152	ahenk	63	defter	38	tercüme	25
kelime	142	masal	57	roman	36	felsefe	24
resim	123	ifade	56	şive	36	gazel	24
gazete	102	mektup	51	fıkra	35	ninni	23
hikâye	92	lisan	49	mecmua	31	tiyatro	23
sanat	87	kağıt	48	edebiyat	29	üslûp	22
cümle	86	ilim	46	mübalağa	28	manzume	20

1.7. Meslek Adları ile İlgili Kelimeler ve Sıklık Sayıları (20)

iş	302	hizmetçi	51	ressam	34	filozof	24
hanende	139	doktor	49	kalfa	33	hafiye	24
şair	116	kayıkçı	45	sanatkâr	31	kâtip	24
memur	70	sazcı	37	muharrir	30	seyis	21
memuriyet	63	vazife	37	hoca	26	usta	18

1.8. Bitki, Meyve, Sebze, Çiçek Adları ile İlgili Kelimeler ve Sıklık Sayıları (12)

çiçek	181	gül	40	çam	23	yaprak	19
bahçe	166	menekşe	29	bağ	22	lavanta	18
ağaç	115	servi	25	meyve	21	meyva	18

1.9. Vücut Bölümleri, Organ Adları ile İlgili Kelimeler ve Sıklık Sayıları (19)

göz	664	kalp	171	hafıza	69	dudak	40
insan	538	ayak	95	zihin	63	kol	38
yüz	421	ağız	84	kafa	46	sakal	31
el	317	dil	72	kulak	43	boyun	26
vücut	237	boy	69	saç	41		

1.10. Cevher, Değerli Taş, Maden ve Doğal Kaynak Adları ve Sıklık Sayıları (4)

altın	78	servet	49	gümüş	24	demir	18
-------	----	--------	----	-------	----	-------	----

1.11. Hayvan Adları ile İlgili Kelimeler ve Sıklık Sayıları (5)

at	68	balık	31	bülbül	24		
kuş	52	hayvan	29				

1.12. Gök Bilimi ile İlgili Kelimeler ve Sıklık Sayıları (7)

dünya	280	gök	122	güneş	107	ay	86
âlem	238	yıldız	121	rüzgar	90		

1.13. Zaman Kavramıyla İlgili Kelimeler ve Sıklık Sayıları (46)

zaman	1883	son	247	tarih	139	bugün	71
gün	768	akşam	226	mazi	120	önce	70
gece	562	evvel	224	devir	117	yıl	70
ara	487	sene	210	mevsim	108	birdenbire	57
şimdi	423	hemen	209	sabah	104	yaz	56
saat	340	ilk	189	müddet	79	dakika	50
vakit	278	an	145	derhal	77	gündüz	47

bahar	46	asır	33	sonsuz	26	ikinci	20
çabuk	45	ati	33	sonbahar	25	dün	19
acele	44	gündelik	30	yarın	25	geç	18
demin	38	kış	30	saniye	23		
evvelce	38	geçmiş	26	şimdi	20		

1.14. Sosyal Hayat, Giyim-Kuşam, Ev-Yapı, Madde Adları ile İlgili Kelimeler ve Sıklık Sayıları (88)

hayat	707	oyun	85	nesil	37	dükkan	23
hâl	598	esvap	81	cam	34	ipek	22
yalı	531	sokak	77	lamba	34	yuva	22
ev	469	araba	74	gürültü	32	daire	21
his	376	arzu	67	kürek	32	imza	21
oda	370	tarz	65	vasita	32	intihar	21
saz	343	hastalık	57	tahta	31	telgraf	21
kayık	310	gezinti	55	hediye	29	büyü	20
köşk	279	kafile	55	sandık	29	çifte	20
musiki	214	perde	64	yerli	29	ecnebi	20
sandal	195	ayna	49	gecelik	28	gözlük	20
yemek	188	ihtişam	49	kira	28	kadife	20
isim	165	çalgi	48	tarihî	28	alaturka	19
kapı	164	bina	46	yoksulluk	28	hazine	19
mahalle	153	emel	46	cep	27	lira	19
vapur	125	konak	45	anahtar	26	şemsiye	19
para	115	selamlık	45	kumaş	26	fes	18
eşya	101	cemiyet	44	av	25	hasır	18
ihtiyaç	100	masa	40	köprü	25	havuz	18
pencere	92	yalnızlık	40	dolap	24	inkılâp	18
yatak	91	ziyaret	40	otomobil	24	miras	18
muhabbet	88	anane	37	oyuncak	24	örtü	18

1.15. Manevi Hayat, Doğum-Ölüm, İnsana Ait Duygu ve Davranışlar ile İlgili Kelimeler ve Sıklık Sayıları (88)

ruh	616	gönül	447	söz	438	aşk	265
-----	-----	-------	-----	-----	-----	-----	-----

hatıra	265	akıl	96	karar	72	delilik	52
ömür	249	eda	95	ümit	72	hayret	48
güzellik	242	memnun	94	hüzün	65	fâni	45
rüya	236	şarkı	92	nefes	64	dert	44
mana	224	ehemmiyet	84	şöhret	63	şüphe	44
zevk	213	acı	83	can	61	tehlike	44
hayal	206	kıymet	82	tebessüm	60	cesaret	44
hakikat	193	duygu	81	iyilik	59	sevgi	42
hulya	169	hususiyet	81	sessizlik	59	ısrar	40
âdet	138	korku	77	vuslat	57	itibar	40
talih	131	merak	77	tesadüf	55	hayır	39
ölüm	121	ihtimal	75	teselli	54	merhamet	38
hatır	101	şefkat	75	menfaat	53	ebediyet	37
haz	101	uyku	74	rikkat	53	nazar	37
telaş	37	gurur	28	şeref	25	durgun	21
emir	35	hülya	28	sevinç	24	gösterişli	21
fânilik	34	istikbal	28	incelik	23	irade	21
nişan	34	yalan	27	nezaket	23	nazik	20
ölü	34	ebedi	25	zarif	23	kibar	19
düşünce	33	fedakarlık	25	mahzun	22	öfke	19
huzur	31	şefkatli	25	sakin	22	ahlak	18

1.16. Renk Adları ile İlgili Kelimeler ve Sıklık Sayıları (9)

renk	245	siyah	74	kırmızı	38
beyaz	107	yeşil	54	pembe	29
mavi	75	sarı	42	mor	24

1.17. Dinî İfade ve Anlamlar İçeren Kelimeler ve Sıklık Sayıları (29)

din	96	maneviyat	45	bayram	27	tespih	21
Allah	84	iman	37	kurban	27	uhrevi	21
dua	67	Müslüman	33	hikmet	25	günah	20
mahrem	60	namaz	30	şeyh	25	tekke	20
cennet	56	nasip	29	mezar	24	âlim	19
tefsir	46	selam	29	evliya	21	ezan	19
ilahi	45	camî	28	kandil	21	ramazan	19

şeyhülislam 19

1.18. Varlıkların, İnsanların Durumu ile Niteliklerini Belirten Kelimeler ve Sıklık Sayıları (139)

bütün	1329	gizli	113	meşgul	65	kuvvetli	39
eski	643	az	111	yaşlı	65	alafranga	38
büyük	519	ince	110	boş	62	fena	38
çok	510	rahat	110	ciddi	61	heyecan	37
bazı	423	fazla	108	sıcak	60	sessiz	37
adam	401	hafif	107	dolu	57	üstat	36
biraz	349	gölge	105	erkek	55	sağlam	35
güzel	302	şekil	105	nazlı	54	zengin	35
kadın	272	canlı	104	bey	53	hayran	34
uzun	271	tam	104	hoş	53	hüzünlü	34
yavaş	264	derin	101	âşık	52	küçücük	34
hanım	232	zavallı	100	kocaman	52	süslü	34
iyi	227	kabul	98	meraklı	51	yumuşak	34
deli	221	kanaat	97	ağır	50	neşeli	33
yalnız	219	geniş	89	parlak	50	koyu	32
yeni	218	çocukluk	88	yorgun	50	çift	31
küçük	211	meşhur	88	harap	47	ihhtiyarlık	31
koku	175	neşe	88	kalabalık	47	muhtaç	30
sukut	171	saadet	87	belli	44	suret	30
aynı	168	kuvvet	86	iyice	44	tılsımlı	30
devam	168	kıymetli	85	kısa	44	esrarlı	29
ayrı	155	yaş	85	içli	43	taze	28
genç	147	gençlik	82	gülünç	42	soğuk	27
sevgili	142	tatlı	81	hisli	41	kabiliyet	26
yarı	123	garip	79	kolay	41	kalın	26
karanlık	120	tek	78	mesut	40	tarafdar	26
kız	118	huy	77	sıhhat	40	sihirli	25
ihhtiyar	117	efendi	71	tesirli	40	ufak	25
tat	117	bol	69	yanlış	40	yaldızlı	25
açık	114	mahluk	66	hasta	39	yanık	25

yorgunluk	25	perişan	22	yarım	20	kör	18
nam	23	Şarklı	22	Boğaziçili	19	sade	18
sert	23	ağa	21	zayıf	19	yoksul	18
boyulu	22	çirkin	20	haklı	18	yük	18
çıplak	22	iri	20	hulyalı	18		

1.19. Aile, Akrabalık Terimleri ile İlgili Kelimeler ve Sıklık Sayıları (21)

enişte	526	dost	102	komşu	48	karı	23
çocuk	246	aile	88	anneanne	42	büyükanne	21
baba	189	misafir	78	kardeş	37	bacı	19
hala	170	arkadaş	73	büyükbaba	32		
anne	126	koca	72	ahbap	28		
akraba	118	oğul	61	evlat	23		

1.20. Tabiat ile İlgili Kelimeler ve Sıklık Sayıları (18)

mehtap	305	iklim	78	tepe	25	mermer	20
hava	229	toprak	65	dalga	24	bulut	19
tabiat	228	ateş	40	yangın	23	duman	19
deniz	159	taş	31	alev	22		
manzara	158	kır	27	kar	21		

1.21. Vatan, Millet ile İlgili Kelimeler ve Sıklık Sayıları (9)

yabancı	98	halk	72	millet	47		
medeniyet	79	millî	54	asker	26		
memleket	79	devlet	50	kahraman	22		

1.22. Sayı, Sıra İfade Eden Kelimeler ve Sıklık Sayıları (13)

bir	8901	beş	68	dört	50	yirmi	20
birer	470	bin	68	sonuncu	47		
iki	373	on	60	kır	46		
üç	97	ikinci	52	binbir	20		

1.23. Soru İfade Eden Kelimeler, Ekler ve Sıklık Sayıları (12)

ne	879	mı	157	acaba	71	niçin	31
nasıl	252	hangi	89	kaç	71	hani	29
mi	170	miydi	79	midir	42	mıydı	29

1.24. Yiyecek ve İçecek ile İlgili Kelimeler ve Sıklık Sayıları (12)

su	589	nimet	34	kahve	31	lezzetli	28
----	-----	-------	----	-------	----	----------	----

sigara	27	ziyafet	25	peynir	24	tuz	22
içki	25	ilaç	24	sofra	23	zehir	18

1.25. İşaret, Şahıs veya Belirsizlik İfade Eden Kelimeler ve Sıklık Sayıları (21)

bu	5872	hiç	355	hepsi	214	birkaç	113
o	4019	hiçbir	341	nice	213	beraber	110
kendi	2044	herkes	251	birtakım	202	şu	59
biz	1277	birçok	244	sen	161		
şey	813	kim	223	biri	145		
ben	711	siz	222	kimse	131		

1.26. En Sık Kullanılan 100 İsim ve Sıklık Sayıları

bir	8901	üst	620	şimdi	423	pek	302
bu	5872	ruh	616	yüz	421	ön	295
o	4019	hal	598	Boğaziçi	409	bana	292
gibi	2574	su	589	yan	408	dünya	280
kendi	2044	gece	562	adam	401	köşk	279
zaman	1883	değil	561	yine	384	yol	279
bütün	1329	diye	548	his	376	vakit	278
iç	1325	insan	538	iki	373	yok	273
biz	1277	yalı	531	oda	370	kadın	272
her	1094	enişte	526	baş	355	uzun	271
ne	879	böyle	524	hiç	355	aşk	265
şey	813	büyük	519	biraz	349	hatıra	265
gün	768	çok	510	saz	343	İstanbul	264
yer	735	hep	507	hiçbir	341	yavaş	264
ben	711	başka	494	saat	340	birbiri	258
hayat	707	ara	487	karşı	320	doğru	255
en	706	artık	470	el	317	bura	254
var	680	birer	470	kayık	310	nasıl	252
ses	674	ev	469	Fahim Bey	308	herkes	251
göz	664	gönül	447	mehtap	305	ömür	249
sonra	645	söz	438	güzel	302	sonra	247
eski	643	bazı	423	iş	302	çocuk	246

renk	245	uzak	244	güzellik	242	vücut	237
taraf	245	bazan	243	âlem	238	rüya	236
birçok	244	hatta	243	hâlâ	238	hanım	232

2) FİİLLER

2.1. En Sık Kullanılan 100 Fiil ve Sıklık Sayıları

ol-	4771	benze-	273	yapıl-	138	seyret-	87
et-	2766	duyul-	254	tanı-	132	veril-	86
gel-	1240	anla-	239	değiş-	131	bozul-	85
duy-	1071	açıl-	232	sus-	130	doldur-	85
gör-	1033	aç-	231	ayrıl-	126	bit-	83
de-	1030	göster-	231	duyur-	126	dağıl-	83
geç-	937	gir-	219	taşı-	126	unut-	83
bil-	834	düşün-	217	var-	124	ak-	82
kal-	768	san-	210	i-	122	doğ-	81
ver-	740	hatırla-	202	karış-	119	in-	81
söyle-	610	bekle-	184	uy-	118	uç-	81
iste-	599	dinle-	183	sor-	117	çekil-	80
bulun-	598	tut-	176	bahset-	115	dol-	80
git-	597	çek-	173	gül-	112	dökül-	80
al-	499	dur-	173	öl-	112	sar-	80
bul-	480	yaz-	169	dal-	104	yüz-	80
çık-	408	düş-	164	ye-	104	kon-	79
başla-	342	oku-	163	çıkır-	102	yan-	79
yaşa-	328	görül-	161	sayıl-	102	geçir-	78
görün-	324	anlat-	159	er-	100	söylen-	78
edil-	322	getir-	149	sür-	100	tat-	77
yap-	322	bırak-	146	dolaş-	92	dokun-	76
sev-	312	otur-	144	kalk-	90	iç-	76
bak-	301	olun-	142	parıl-da-	90	beğen-	75
dön-	289	inan-	141	görüş-	88	ara-	74

3) ESERLERDE SIKÇA KULLANILAN BAĞLAÇLAR VE SIKLIK SAYILARI (18)

ve	8043	kadar	1096	yalnız	219	çünkü	41
de	1578	fakat	729	âdeta	199	gerçi	39
ki	1265	ile	532	meğer	87	yoksa	30
için	1235	zira	314	ise	82		
da	1232	veya	291	eğer	70		

4) ESERLERDE SIKÇA GEÇEN TARİHLER VE SIKLIK SAYILARI (16)

1900	5	1932	1	1913	1	1850	1
1908	3	1926	1	1896	1	1833	1
1897	2	1918	1	1880	1	1697	1
1832	2	1915	1	1858	1	1312	1

SONUÇ

Dilin zenginleşmesinde ve kelimelerin kullanım alanlarının genişlemesinde yazarların payı büyüktür. Bu nedenle yazarların fikir, duygu ve düşünce dünyalarının açıklanmasında kullandıkları kelimeler, kelimelerin sıklık dereceleri ve kelime gruplarının dağılımı önem arz etmektedir.

Hisar'ın eserleriyle ilgili olarak söz varlığı ve sözcük kullanımının sıklığını ele alan herhangi bir çalışma daha önce yapılmamıştır. Yapılan bu çalışmayla yazarın dili kullanma tarzı, kavramlar dünyası ve üslubu hakkında fikir sahibi olunmuştur. Bu çalışmada Abdülhak Şinasi Hisar'ın yedi eseri incelenerek, sanatçının hangi kelimeleri, hangi sıklıkta kullandığının çalışması yapılmıştır. Yazarın yedi eserinden hareketle kelime hazinesi incelendiğinde, 217235 kelimedenden tekrarlar çıkarılınca 11233 madde başı kelimeye ulaşılmıştır. Daha önce yapılan şair ve yazarların kelime hazinelerinin tespiti ile mukayesesi yapıldığında, 11233 farklı kelimenin çok zengin bir kelime hazinesinin varlığını ortaya çıkardığı söylenebilir. Bu kelimelerin 4384 tanesi bu eserlerde bir defa kullanılmıştır. 11233 kelimenin 1539 tanesi iki kez tekrar edilirken 891 tanesi ise üç kez tekrar edilmiştir. Dört ile on yedi aralığında tekrarlanmış kelime sayısı 2861'dir. Bu ayırmadan sonra geriye kalan 18 ve daha fazla tekrarlanan kelimelerden oluşan sayı 1523'tür. Bu çalışmada en sık tekrarı yapılan kelimeler üzerinde durulmuştur. Bu ara da en az 18 kez tekrar edilen kelimelere karşılık gelmektedir. Bu çalışma 18 defa kullanılan 'zehir' kelimesiyle 8901 defa kullanılan ve en fazla kullanılmış kelime özelliğine sahip olan 'bir' kelimesinin aralığında yapılmıştır.

Abdülhak Şinasi Hisar'ın söz varlığını ve kavram hazinesini daha iyi anlayabilmek amacıyla 11233 madde başı kelimedenden seçtiğimiz 1523 kelime; isimler, fiiller, bağlaçlar ve tarihler olmak üzere dört farklı başlıkla tasnifi yapılmıştır. Yaptığımız çalışmadan hareketle aşağıdaki çıkarımlarda bulunabiliriz:

Abdülhak Şinasi'nin 'zaman', 'gün', 'gece', 'vakit', 'mazi', 'evvel', 'evvelce' sözcüklerini sık kullanmış olması zaman kavramının dünyasındaki önemiyle açıklanabilir ve Abdülhak Şinasi Hisar için 'geçmiş zaman anlatıcısı' yakıştırması yapılabilir.

'Boğaziçi', 'Çamlıca', 'Ada', 'Büyükada', 'Rumelihisarı', 'Üsküdar', 'Kalender', 'Rumeli', 'Beyoğlu', 'Kanlıca' gibi İstanbul semtlerinin Hisar'ın eserlerinde sıkça geçtiği görülmüştür. Boğaziçi; onun için bir medeniyet, Çamlıca; kokuları, kuşların cıvıltıları ve böceklerin sesleri, güneşin ışığı ve tabiatın sükütu ile dolan havayı şiir gibi tattığını söylediği semtler olmuştur. Çocukluğunu geçirdiği Büyükada'daki korular ve köşklerle; Beyoğlu'ndaki konaklardaki saz âlemleri; Türk sesleri ve Türk Musikisinin en hisli nağmelerinin doğduğu, duyulduğu ve yayıldığı söylediği Kanlıca körfezi gibi daha birçok İstanbul semti, yazarın unutamadığını düşünebileceğimiz anılarıyla mazisinde yer edinmiş semtler olabilir.

Tasnifte 'medeniyet' kavramının sıkça geçtiği görülmektedir. Bizans İmparatorluğu zamanında İstanbul'da bir Boğaziçi yoktur. Boğaziçi halis Türk eseri olarak inşa edilmiştir. Çalışılan eserlerinde bu semtin; mimarisi, bahçeleri, yalıları, birer minareli camileriyle, binalarıyla, sokaklarıyla, hamamlarıyla, mesireleri ve mezarlıklarıyla, musikisiyle, örf ve âdetleriyle milli kıvama ulaştığı söylenilebilir. Bunun yanında giyilen kadife veya atlas ferace, yüze veya başa takılan yaşmak, giyilen hotoz üzerindeki oyalara, kulağa takılan küpeler, parmaklara takılan elmas yüzükler gibi pek çok giyim-kuşam unsuru da millî ve mahallîdir. Tüm bunların Abdülhak Şinasi Hisar'ın eserlerinde bir medeniyeti oluşturan unsurlar olarak kabul edildiği söylenilebilir.

Evler sadece insanların barınma ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri yerler değildir. Bir insanın kendisi olabildiği mekânlardır da diyebiliriz. Çünkü evler içlerinde yaşadıkları insanların ruh hallerini, zevklerini ve yaşama bakış açılarını yansıtabilirler. Sosyal hayatla ilgili yaptığımız tasnifte 'yalı', 'ev', 'köşk' gibi barınılan yerler sıklıkla geçer. Boğaziçi'ni evlerin en güzellerinin su ve tabiatla iç içe geçmiş, birbirlerine benzeseler de şahsi özelliklere sahip, her biri ayrı bir ruh ve hayat ifade eden yalıların oluşturmuş olduğu kanısına varılabilir. Yine bu başlık tasnifi altında 'saz', 'kayık', 'musiki', 'sandak', 'gezinti', 'çalgı' gibi mehtap gecelerinin vazgeçilmez unsurlarının sıklıkla kullandığı görülmüştür. Bu gecelerden hareketle mehtap gecelerinin Boğaziçi'nde yaşayanların hayatlarında nadir bulunan zevkler arasında olduğu söylenilebilir. Saz kayığının Kalender'in önünde durmasıyla başlayan musiki faslını Abdülhak Şinasi Hisar, saz daha başlarken bile yakında biteceğinin üzüntüsünün ruhlarına çökeceğini söyleyerek bunların hep fâni sesler olduğunu ve akar gibi geçip gittikten sonra menbalarını tükettiklerini söylemiştir. Musiki faslının gittikçe kısılan bir kandil gibi fânîlikleri bilen, acele eden, ölüme koşar gibi bir hâle sokulması leziz olan zamanın elbet bir vakit sona ereceği düşüncesini verebilir.

Tasniften hareketle bülbül kelimesinin eserlerinde sık geçmiş olması Boğaziçi'nde yaşayan insanların bir âdeti hasabiyledir denilebilir. Boğaziçi'nde sazın olmadığı gecelerde akşam yemeğinden sonra âdet olduğu üzere ucunda fener yanan bir kayığa binilerek Göksu Deresi'ne, Kanlıca Körfezi'ne veya Baltalimanı'na bülbül dinlemeye gidilmesi Boğaziçi insanların âdetlerine bağlı yaşadıklarının ve zevkli bir hayat sürdüklerinin göstergesi olduğunu düşündürebilir.

Eski zamanın saatleri, camlı dolapların içindedir. Avrupa'nın veya Londra'nın herhangi bir saat fabrikasının ismini taşıyan, hepsi de alaturka rakamlı yapılmış olan bu saatler, saati çalıştıran sarkaçlarıyla zamanı öğütürken, saatlerin çıkardığı sesler de geçmişten hüznü veya neşeyi hatırlatabilir. En sık geçen 100 isim arasında 'saat' kelimesinin olması yaşamımızda saatin önemli bir etken olduğunun yanında önemli bir yeri olduğunu da düşündürebilir. Saatler

bize zamanın habercisidir. Geçen zaman, mazide kalmıştır ve biz o zamanı acısıyla tatlısıyla her daim hatırlayabiliriz.

Renk tasnifi bölümde yeşil rengin sıkça geçtiği görülür. Ali Nizami Bey'in Alafrangalığı ve Şeyhliği isimli eserde anlatıcı, halasının yeşil renkli nesnelere karşı duruşunu şu sözlerle açıklamıştır: “Hatçanımeferdi yeşil renk mübarektir, demek ki yeşil kibrit yakmak günah olur diye kibritlerin yeşil uçlularına hiçbir zaman elini sürmez ve onları asla kullanmazdı. Dahası, aynı sebepten, yeşil renkli şeylere de basmaz yani bahçede herkesin üstünde yürüdüğü yeşil çimenler ve salondaki büyük halının yeşil kısımları üzerinde yürümez, oralara geldi mi, üstlerine sürünmesin diye eteklerini bir eliyle toplayarak, çocukları kışkıracak bir maharetle bunların üstünden, -biz çocuklar için ne eğlenceli manzara- bütün vücuduyla sıçrayarak, atlayarak, hoplayarak seke seke geçerdi”(Hisar, 2013: 12-13). Burada yeşil renkli nesnelere verilen değer ve önem o günkü toplumun değerli açısından önemlidir. “Türk kültürü incelediğinde yeşil rengin ruhanî bir renk olarak kabul edildiği ve genellikle İslamiyet'in rengi olarak düşünüldüğü görülmektedir”(Akyüz, 2014: 391).

Yazarın bu çalışmada ‘ve’ bağlacını 8043 kez kullandığı tespit edilmiştir. Abdülhak Şinasi Hisar'ın ‘ve’ bağlacını kullanmasını ‘Sözden Söze’ başlıklı makalesinde eleştiren Nurullah Ataç, ‘ve’ bağlacının Türkçeye özgü olmadığını ifade etmiştir. Bu sık kullanımın sebebini de Hisar'ın Fransızca ile münasebetine bağlamaktadır. “Oysa ‘ve’ bağlacının fazla kullanılması özellikle onunla cümlelerin başlatılması, Ataç'ın öne sürdüğü Fransızca söz diziminden çok Arapça cümle yapısına ve onun etkisi altında kalan eski Osmanlı nesrine özgü bir davranıştır. Bundan ötürü Türk edebiyatı geleneğine bağlı kalan Hisar'ın üslubunda sıkça görülen ‘ve’ bağlaçlı cümleleri, yazarın yakından izlediği Fransız edebiyatı etkisine değil, geleneksel ve Osmanlıca anlatımlara bağlamak daha doğru olur. Diğer yandan Hisar'ın sürekli olarak ‘ve’ bağlacıyla kurduğu cümleler eklemeli üslubun özelliği olarak da algılanabilir ve dolayısıyla ekleme tarzına dayanan sözlü kültürün etkisine bağlanabilir”(Ramiç, 2002: 59-60).

Çalıştığımız eserlerinden hareketle; Abdülhak Şinasi Hisar'ın eserlerinin konularını çocukluğunda ve gençlik yıllarında Boğaziçi, Çamlıca ve Büyükdada'da yaşamış olduğu çeşitli olaylardan alan, geçmiş olan bir zamanı özleyen, fânilikle yok olacak olan bir ömrün yıllarına hüznlenen, içlenen; zengin kelime hazinesiyle uzun fakat musiki etkisiyle kullandığı kelimelerle ahenkli ve kendine has diyebileceğimiz cümlelerle okuyucuyu kendi iklimine çekmeyi başarabilen yazarlarımızdan biri olduğu söylenilebilir. 75 yıllık ömründe II. Meşrutiyet, Balkan Savaşları, Birinci Dünya Savaşı, İkinci Dünya Savaşı ve 1963 yılına kadar Cumhuriyet dönemini yaşayan Hisar'ın incelemiş olduğumuz eserlerinde ayaklanmalara, savaşımlara, çeşitli devrimlere hemen hemen hiç yer vermediği ve İstanbul'un göze hoş gelmeyen manzaralarına ve olaylarına hiç değinmediğini söyleyebiliriz.

KAYNAKLAR

- Aksan, Doğan, (1997), Türkçenin Söz Varlığı, TDK Yayınları, Ankara.
- Aksan, Doğan, (2009), Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim, TDK Yayınları, Ankara.
- Akyüz, Hüseyin, (2014), “Hz. Peygamberin Hadislerinde Renklerin Dili”, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı: 41, s. 333-397, Erzurum.
- Banarlı, Nihad Sâmi, (2004), Türkçenin Sırları, Kubbealtı Neşriyatı, İstanbul.

- Demirkır, Ahmet Yavuz, (2018), “Arif Nihat Asya'nın Nesirlerinin Söz Varlığı Üzerine”, TİDSAD, Yıl:5, Sayı: 16, Mart s. 456-78.
- Ergüzel, Mehmet Mehdi, (2010- II), “Temizlik ve Muadili Kavramların Tarihî Metinlerden Günümüze Kullanım Değerleri Üzerine”, SAÜ Fen Edebiyat Dergisi, s. 61-85.
- Ergüzel, Mehmet Mehdi; Kirik, Esra, (2012), “Sait Faik Abasıyanık'ın Hikâyelerinin Söz Varlığı Üzerine”, TurkishStudies - International PeriodicalForTheLanguages, LiteratureandHistory of TurkishorTurkicVolume 7/4, Fall 2012, s. 51-68.
- Hisar, Abdülhak Şinasi, (1996), Fahim Bey ve Biz, Bağlam Yayınları, İstanbul.
- Hisar, Abdülhak Şinasi, (1967), Çamlıca'daki Eniştemiz, Varlık Yayınevi, İstanbul.
- Hisar, Abdülhak Şinasi, (2006), Boğaziçi Mehtapları, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Hisar, Abdülhak Şinasi, (2006), Boğaziçi Yalıları, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Hisar, Abdülhak Şinasi, (2012), Geçmiş Zaman Fıkraları, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Hisar, Abdülhak Şinasi, (2012), Geçmiş Zaman Köşkleri. İstanbul: Yapı kredi Yayınları.
- Hisar, Abdülhak Şinasi, (2013), Ali Nizami Bey'in Alafrangalığı ve Şeyhliği, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Kaplan, Mehmet, (2000), Kültür ve Dil, Degâh Yayınları, İstanbul.
- Karaca, Nesrin; Gökter, Bilge, (2016), Geçmiş Zaman Medeniyeti ve Daüssıla Anlatıcısı Abdülhak Şinasi Hisar'ı Doğumunun 125., Ölümünün 50. Yılında Anma Sempozyumu (12 Nisan 2013) Bildiriler Kitabı, Ankara.
- Ramiç, Alena, (2002), Abdülhak Şinasi Hisar'ın Söyleminde Gelenek, Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, Ankara.
- Sazyek, Hakan, (2008), Abdülhak Şinasi Hisar'ın Romanlarında Özel Yabancılaşma, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Türkçe Sözlük, (2011) Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Türinay, Necmettin, (1993), Abdülhak Şinasi Hisar, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Uysal, Servet Sami, (2016), Bir Abdülhak Şinasi Hisar Vardı, Bilge Kültür Sanat Yayın Dağıtım, İstanbul.
- Zariç, Mahfuz, (2014), “Abdülhak Şinasi Hisar'ın Dil Konusunda Görüşleri ve Eleştiri Anlayışı”, Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, Cilt:4, Sayı:1, s. 20-30.